

GEMEENTE
TILBURG

Startnotitie voor het wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening van het dorp Udenhout

WUPE Udenhout

Een wijkgerichte aanpak
om Udenhout aardgasvrij
te maken

Datum: 14-10-2024

Geschreven door:

Elise van der Bruggen, Susan van Boxtel en Maarten Beijer

Inleiding

We staan voor de opgave om in de periode tot aan 2050 de gebouwde omgeving aardgasvrij te maken. In het in 2019 gesloten Nationale Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten daarbij de regierol krijgen. In 2021 heeft de Tilburgse gemeenteraad daarom een [Transitievisie Warmte](#) (TVW) vastgesteld. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan hoe we dit in Tilburg gaan aanpakken en wat mogelijke alternatieven voor aardgas zijn. De volgende stap is het concretiseren van deze visie naar uitvoeringsplannen op gebiedsniveau: wijkuitvoeringsplannen voor de energievoorziening, afgekort WUPe. In de wijkuitvoeringsplannen gaan we verder met de uitgangspunten van de TVW, waarbij **haalbaar en betaalbaar** een hele belangrijke is. Daarbij moet wel gezegd worden dat deze transitie natuurlijk wel een bepaalde financiële impact zal hebben, waarvan nu nog niet duidelijk is wat die precies gaat zijn. Dat is nu juist de reden dat het zo belangrijk is dat we dit plan in samenwerking met de betrokken stakeholders, bewoners en ondernemers uit het dorp maken, zodat we hier samen handen en voeten aan kunnen geven gedurende het proces.

Voor u ligt de startnotitie voor het wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening (WUPe) van het dorp Udenhout. Voor deze startnotitie gebruiken we het format van het Wijkkompas (<https://wijkkompas.nl/>). Dit is een procesaanpak om samen met een projectteam aan de slag te gaan met de verduurzaming van een dorp, wijk of buurt. Gemeente Tilburg was als één van de partijen betrokken bij de ontwikkeling van het Wijkkompas. In deze startnotitie is vorm gegeven aan de gewenste samenwerking met de belangrijkste georganiseerde stakeholders uit het dorp. Samen maken we een wijkuitvoeringsplan om het dorp aardgasvrij te gaan maken. Het beoogde resultaat is een gedragen wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening van Udenhout.

In een wijkuitvoeringsplan energie worden definitieve keuzes gemaakt voor aardgasvrije warmtetechnieken, de benodigde warmtebronnen, opslagsystemen, infrastructuur en de manier waarop het gebruik van aardgas wordt afgebouwd. Een WUPe geeft inzicht in de gevolgen voor gebouweigenaren, zowel financieel als wat het voor het gebouw betekent. Ook worden in de WUPe's de financiële, technische, ruimtelijke en juridische consequenties in beeld gebracht voor de gemeente Tilburg en andere partijen, zoals bijvoorbeeld de netbeheerder. De plannen worden samen met bewoners en andere belanghebbenden gemaakt. We koppelen waar mogelijk andere opgaven en aanpakken in het plan. Pas na vaststelling van een wijkuitvoeringsplan start de uitvoering van dit plan.

Deze startnotitie bevat een opzet voor de gezamenlijke totstandkoming van een WUPe in Udenhout. Deze opzet bestaat o.a. uit een procesaanpak WUPe met verschillende fase, zie *Bijlage 2: Procesaanpak WUPe* waarin alle fasen om tot een wijkuitvoeringsplan te komen beschreven zijn. We bevinden ons nu aan het einde van fase 1 | Samen Starten. Het doel van het wijkuitvoeringsplan is om inzichtelijk te maken welke stappen er nodig zijn om in Udenhout van het aardgas af te gaan en wat dit betekent voor de gebruikers en inwoners van Udenhout.

Het proces wat er doorlopen wordt om tot een wijkuitvoeringsplan te komen is een nieuw proces. Dit brengt een bepaalde mate van onduidelijkheid met zich mee. We zijn ons hiervan bewust door hier open en transparant over te zijn en zoveel als mogelijk onze inzichten en activiteiten te delen met de werkgroep en andere stakeholders.

In het uitvoeringsplan wordt rekening gehouden met de verschillende doelgroepen en hun uiteenlopende belangen, zoals o.a. woningeigenaren, ondernemers, huurders etc. Deze belangen worden verder uitgewerkt in paragraaf 3.2.3.

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
INHOUDSOPGAVE	4
SAMENVATTING	5
1 HOOFDSTUK 1 HET VERHAAL	6
1.1 KORTE BESCHRIJVING VAN HET DORP UDENHOUT	6
1.2 HET VERHAAL VAN DEZE WIJKAANPAK	7
1.2.1 Aanleiding voor WUPe Udenhout	7
1.2.2 Doelstelling voor WUPe Udenhout	8
1.2.3 Proces WUPe (Udenhout)	8
1.2.4 Resultaat en bestuurlijke besluitvormingsproces voor WUPe Udenhout	8
1.3 INVENTARISATIE VAN RELEVANTE STAKEHOLDERS UIT HET DORP	9
1.4 INVENTARISATIE VAN KOPPELKANSEN	10
2 HOOFDSTUK 2 ORGANISATIE	13
2.1 REGIEROL VAN DE GEMEENTE IN HET WIJKUITVOERINGSPLAN	13
2.1.1 Uitleg regierollen van de gemeente in de warmtetransitie	13
2.1.2 Regierol van de gemeente in WUPe Udenhout	13
2.2 BETROKKEN PARTIJEN BIJ DEZE WIJKAANPAK EN SAMENWERKINGSAFSPRAKEN	14
2.2.1 Wijze van samenwerken en samenwerkingsafspraken	14
2.2.2 Samenwerkingsafspraken met de werkgroep	14
2.2.3 Projectorganisatie wijkuitvoeringsplan	16
2.2.4 Besluitvorming en mandaat	17
3 HOOFDSTUK 3 OPSTELLEN WIJKUITVOERINGSPLAN	18
3.1 RANDVOORWAARDEN EN KADERS VOOR HET SLAGEN VAN DE WIJKAANPAK	18
3.2 DOELSTELLINGEN EN BELANGEN BINNEN HET WIJKUITVOERINGSPLAN UDENHOUT	19
3.2.1 Sociaal-maatschappelijk spoor	19
3.2.2 Technisch-economisch spoor	19
3.2.3 Doelgroepenaanpak	19
3.2.4 Kansen en risico's	20
3.3 COMMUNICATIEPLAN EN TIJDLIJN	22
4 HOOFDSTUK 4 VERVOLG & REFLECTIE	23
4.1 HET PROCES TOT NU TOE	23
4.2 DOORKIJK NAAR DE VOLGENDE FASEN	24
4.2.1 Fase 2 Karakteriseren en toetsen	24
4.2.2 Fase 3 Opstellen Plan van Aanpak	25
4.3 LEEROPGAVEN	26
BIJLAGE 1: BEGRIPPENLIJST	27
BIJLAGE 2: PROCESAANPAK WUPE	29
BIJLAGE 3: ROUTEKAART COMMUNICATIE & ACTIVITEITEN	30

Samenvatting

Iedere gemeente, en zo ook gemeente Tilburg, staat voor de opgave om alle woningen en gebouwen vóór 2050 aardgasvrij te maken. Dat klinkt ver weg, maar er moet ook nog een hoop gebeuren om dit doel te behalen. Per wijk, buurt of dorp maken we een plan waarin staat hoe we stoppen met het gebruik van aardgas en wat het alternatief wordt voor het verwarmen en koelen van de woningen en gebouwen. Dit plan noemen we een wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening, afgekort WUPe. Het plan voor het gehele dorp Udenhout met al haar wijken en inclusief buitengebied maken we samen met de inwoners, ondernemers en partners uit het dorp Udenhout. Deze startnotitie omschrijft het verhaal van het dorp Udenhout, hoe we de projectorganisatie gaan inrichten en hoe we stapsgewijs middels een procesaanpak tot het wijkuitvoeringsplan gaan komen.

We starten met een wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening in Udenhout, omdat er veel draagvlak is bij o.a. de Energie Coöperatie Udenhout en de Stichting Green Deal Udenhout om hiermee te starten. Udenhout wil graag meedenken over een duurzame energievoorziening en is al goed verenigd. Udenhout is een vitaal Brabants dorp aan de rand van de Loonse en Drunense Duinen, met een lange ontstaansgeschiedenis. Udenhout wil een dorp zijn waar mensen hun hele leven kunnen wonen, waar jong en oud elkaar ontmoeten en waar Udenhouters zoveel mogelijk betrokken worden bij besluiten van de gemeente die het dorp aangaan.

Er is een uitvoerige stakeholderanalyse gedaan, waarin de belangrijkste partijen voor deze wijkaanpak zijn geïdentificeerd. Met deze partijen zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. De belangrijkste georganiseerde stakeholders in Udenhout zijn Stichting Green Deal Udenhout, Energiecoöperatie Udenhout, TBV Wonen, contact50, ondernemersvereniging Udenhout en de Dorpsraad. ContourdeTwern wordt mogelijk ook op korte termijn nog toegevoegd aan de werkgroep.

Naast aardgasvrij Udenhout spelen er ook andere thema's en projecten in Udenhout. Een aantal van deze thema's beschouwen we als belangrijk en proberen we daarom aan deze wijkaanpak te koppelen. Met het koppelen van opgaven proberen we kansen, mogelijkheden en werk met elkaar te combineren. Er is een onderscheid gemaakt tussen de fysieke en sociale thema's. De belangrijkste fysieke thema's die we koppelen zijn het Ruimtelijk Gebiedsperspectief Udenhout en het project Tilburg 2050. De belangrijkste sociale thema's zijn het benutten van de hoge mate van sociale cohesie en zelfredzaamheid van het dorp.

Ook kijken we in deze startnotitie naar de uitvoering van het WUPe proces. Na vaststelling van deze startnotitie, starten we samen met de georganiseerde stakeholders in de werkgroep aan de volgende fasen van het proces. We werken toe naar een gebiedsanalyse met dorpspaspoort welke we verdiepen met gebieds- en woonwensen van de Udenhouters. Ook werken we gezamenlijk aan een plan van aanpak waarin we stap voor stap verkennen welke stappen genomen moeten worden om Udenhout op termijn aardgasvrij te kunnen maken. In alle fasen is communicatie en participatie erg belangrijk. We betrekken de werkgroep intensief en houden andere partijen op de hoogte van de ontwikkelingen. Ook betrekken we bewoners door middel van inwonersavonden en klankbordgroepen. We sluiten waar mogelijk aan bij de participatie van het Ruimtelijk Gebiedsperspectief Udenhout en Tilburg 2050 om overvraging van de Udenhoutse gemeenschap te voorkomen.

We kijken er naar uit om nog meer te leren over het dorp Udenhout, haar inwoners en de sociale en technische (on)mogelijkheden van een alternatieve, duurzame warmteoplossing.

1 Hoofdstuk 1 | Het verhaal

Om samen gericht aan de slag te gaan is het essentieel om een duidelijk en gedeeld verhaal te hebben over het dorp en de wijkaanpak, die aansluit bij het DNA van de wijk en de leefwereld van haar bewoners. Dat helpt alle betrokken partijen om een gedeeld beeld van het einddoel te hebben. Ook krijgen bewoners hiermee een beter beeld bij hoe deze wijkaanpak bijdraagt aan de verbetering van het dorp Udenhout.

1.1 Korte beschrijving van het dorp Udenhout

Udenhout is een vitaal Brabants dorp aan de rand van Loonse en Drunense Duinen, met een lange ontstaansgeschiedenis. Udenhout is een voormalige gemeente in de Nederlandse provincie Noord-Brabant. Het ligt ten noordoosten van de stad Tilburg, boven het dorp Berkel-Enschot en tegen het Nationale Park Loonse en Drunense Duinen aan. Per 1997 is Udenhout bij de gemeente Tilburg gevoegd. Udenhout bestaat uit een dorpskern met o.a. een historisch centrum, het bedrijventerrein Kreitenmolen en een buitengebied. In 2022 had Udenhout 8.500 inwoners en ca. 3.500 woningen. Het dorp heeft een eigen economie: winkels in het dorpshart, bedrijven op het bedrijventerrein en agrarische bedrijvigheid in het buitengebied.

Udenhout heeft 2.500 arbeidsplaatsen, 1.500 daarvan op het bedrijventerrein Kreitenmolen en de rest verspreid over het dorp. Inwoners hebben een sterke binding met het dorp. Mensen wonen over het algemeen lang in Udenhout, vaak vanwege familiebanden en willen er ook blijven wonen. Het dorp heeft een rijk verenigingsleven met veel vrijwilligers, evenementen en veel eigen voorzieningen. Zo zijn er twee basisscholen, twee gezondheidscentra, een zorgcentrum, diverse sportvoorzieningen en Stichting De Peppel, 't Plein, Raadhuis en een bibliotheek. Gemiddeld genomen gaat het goed met de Udenhouters. Inkomens zijn relatief hoog t.o.v. het landelijk gemiddelde en inwoners zijn tevreden over hun gezondheid en welzijn. Udenhout hoort bij de meest vergrijsde gebieden van Tilburg en de verwachting is dat deze vergrijzing de komende jaren zal toenemen. Woningen in Udenhout zijn voor 80% koopwoningen en in grote meerderheid grondgebonden. Van de meeste koopwoningen ligt de WOZ waarde hoger dan het gemiddelde in de gemeente Tilburg.

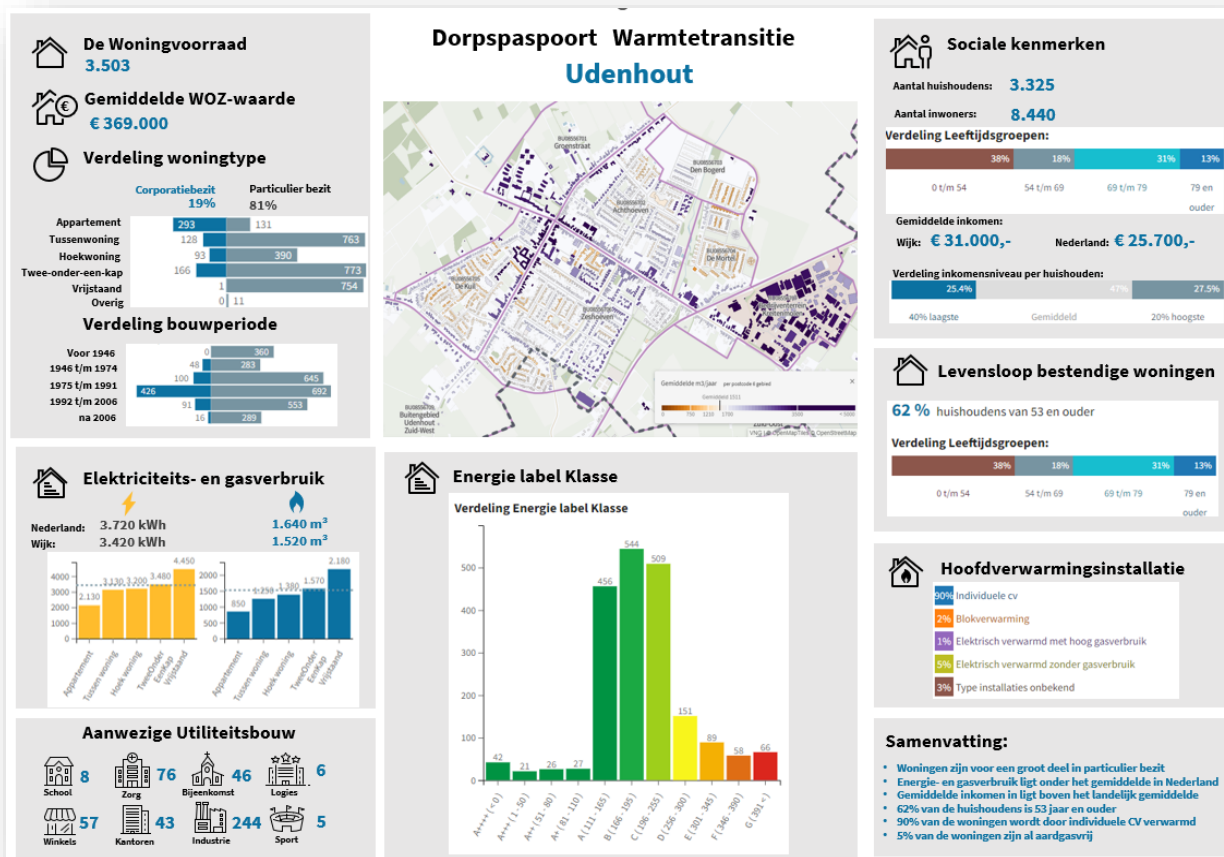
Uit de Udenhoutse dorpsagenda blijkt dat Udenhout een dorp wil zijn:

- Waar mensen hun hele leven kunnen wonen. Waar een compleet woningaanbod is voor de hele Udenhoutse bevolking;
- Waar jong en oud elkaar ontmoeten, kennen en verbonden zijn en waar vrijwilligers en professionals elkaar kennen en onderling afstemmen;
- Wat vitaal is, met een eigen economie en goede voorzieningen die voor iedereen bereikbaar zijn;
- Waar Udenhouters zoveel mogelijk betrokken worden in besluiten van de gemeente die het dorp aangaan.

In afbeelding 1 laten we een voorbeeld zien van een dorpspaspoort met aanvullende informatie over Udenhout. Het complete dorpspaspoort wat in fase 2 gemaakt zal worden zal vele malen uitgebreider zijn.

Afbeelding 1: voorbeeld dorpspaspoort met aanvullende informatie over Udenhout (bron: <https://wijkpaspoort.vng.nl>)

1.2 Het verhaal van deze wijkaanpak

In het proces worden de termen wijkaanpak en wijkuitvoeringsplannen gebruikt, zo ook voor het dorp Udenhout. Hieronder leest u het verhaal van de wijkaanpak van Udenhout en geven we antwoord op een aantal vragen. Waarom gaan we in Udenhout aan de slag? Waarom moeten we een wijkuitvoeringsplan opstellen? Met welke partijen gaan we samenwerken? Welke koppelkansen nemen we mee?

1.2.1 Aanleiding voor WUPe Udenhout

We staan voor de opgave om in de periode tot aan 2050 de gebouwde omgeving aardgasvrij te maken. In het in 2019 gesloten Nationale Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten daarbij de regierol krijgen. In 2021 heeft de Tilburgse gemeenteraad daarom een [Transitievisie Warmte](#) (TVW) vastgesteld. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan hoe we dit in Tilburg gaan aanpakken en wat mogelijke alternatieven voor aardgas zijn. De volgende stap is het concretiseren van deze visie naar uitvoeringsplannen op gebiedsniveau: wijkuitvoeringsplannen voor de energievoorziening, afgekort WUPe.

Udenhout is als één van de eerste wijken aangewezen om te starten met een WUPe. Vanuit de energiecoöperatie Udenhout en de Stichting Green Deal Udenhout (GDU) is er veel draagvlak om te starten met een WUPe in het dorp. Vanwege de GDU is er al een mooi netwerk met stakeholders en kan er snel gestart worden. In Udenhout is er nog geen aardgasvrije oplossing in beeld. In de Transitievisie Warmte wordt beschreven dat we met de gemeenschap willen onderzoeken wat kansrijk en haalbaar is. Daarnaast staat in de Dorpsagenda van Udenhout dat Udenhout voorbereid

wil zijn op de toekomst en mee wil werken aan een duurzame energievoorziening en daarbij streeft naar lokaal eigenaarschap, dus dat Udenhouters (mede)eigenaar zijn van de energievoorziening.

1.2.2 Doelstelling voor WUPe Udenhout

Het uiteindelijke doel is een klimaatneutraal Tilburg in 2050. Om dat te realiseren is een aardgasvrije gebouwde omgeving noodzakelijk. WUPe Udenhout draagt bij aan deze gemeente brede doelstelling. Woningen kunnen pas aardgasvrij worden, als hier een plan van aanpak voor is opgesteld die wordt gedragen door de stakeholders (een WUPe). Dit doen we middels het WUPe proces.

1.2.3 Proces WUPe (Udenhout)

Gemeente Tilburg heeft goed nagedacht over hoe het proces van een WUPe eruit moet zien. Daar is onderstaand proces uitgekomen. Samen met stakeholders en inwoners lopen we het proces, zie afbeelding 2, in fases door. Het project is namelijk te groot en complex om in één keer aan te gaan.

Afbeelding 2: WUPe proces op hoofdlijnen

1.2.4 Resultaat en bestuurlijke besluitvormingsproces voor WUPe Udenhout

Het resultaat dat we voor ogen hebben is een gedragen wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening van het dorp Udenhout.

Voor de overgang naar de verschillende fasen is geen bestuurlijke besluitvorming vastgelegd. Een WUPe wordt pas op het einde van het proces, zie afbeelding 2 fase 7, door de gemeenteraad vastgesteld. Na vaststelling wordt het uitvoeringsplan gebruikt als bouwsteen voor de wijziging van het omgevingsplan.

Gedurende het WUPe proces wordt de bestuurlijke organisatie structureel geïnformeerd met betrekking tot de lopende WUPe's. Hiervoor is intern een kwartaaloverleg ingepland met wethouder Çelik.

1.3 Inventarisatie van relevante stakeholders uit het dorp

Op basis van informatie uit ons gebiedsteam zijn de belangrijkste (georganiseerde) stakeholders voor de WUPe Udenhout in kaart gebracht. Na gesprekken met deze stakeholders zijn we gekomen tot een lijst van partijen die betrokken moeten zijn bij deze wijkaanpak. We maken hierbij onderscheid tussen een intern projectteam en een werkgroep met externe stakeholders. Niet elke stakeholder heeft dezelfde belangen en is in elke fase even actief betrokken. In hoofdstuk 2 gaan we hier verder op in. In tabel 1 geven we een overzicht van de meest relevante stakeholders.

Tabel 1: overzicht meest relevante stakeholders

Stakeholders
Stichting Green Deal Udenhout <i>Stichting "Green Deal Udenhout" is een samenwerking van Energiecoöperatie Udenhout, TBV Wonen, de Dorpsraad, Contact50 en de Gemeente Tilburg. De stichting heeft o.a. als doel het aanjagen en versnellen van de energietransitie in Udenhout. De stichting zet zich hiervoor in dit door het opstarten en uitvoeren van projecten gericht op bewustwording, brede dialoog, lokale kennisuitwisseling en met oog voor de sociale component. Onder energietransitie wordt verstaan de omslag van fossiele energiehuishouding naar een duurzame CO2-neutrale energiehuishouding opdat (in lijn met de afspraken in het landelijk energieakkoord) het dorp in het jaar tweeduizend vijfenveertig CO2 neutraal is.</i>
Energiecoöperatie Udenhout <i>Energiecoöperatie Udenhout (ECU) geeft informatie over energie aan de inwoners van Udenhout. Ook ontwikkelt ECU projecten gericht op bewustwording, energiebesparing en opwekking duurzame energie en voert deze uit. Voorbeelden van dergelijke projecten zijn Thuis Energie Besparen Doe Je Zo, Zonedak De Zonnevisser en windpark Spinderwind. Ook stimuleert ECU het geven van energieadviezen aan bewoners. ECU werkt nauw samen met de gemeente Tilburg, en de andere energiecoöperaties in de regio Hart van Brabant.</i>
Dorpsraad Udenhout <i>Dorpsraad Udenhout heeft als doel om de leefbaarheid van de dorpsgemeenschap Udenhout voor nu en in de toekomst te bevorderen. We behartigen de belangen van de bevolking van Udenhout met het oog op het welzijn, woon-en leefmilieu, (algemene) voorzieningen en de toekomst van het dorp in de meest brede zin van het woord. De dorpsraad is een platform voor de in het dorp aanwezige organisaties en verenigingen om de samenwerking tussen deze groepen en personen te bevorderen. Tevens is het een taak van de dorpsraad om de wensen en behoeften van de bevolking op te sporen en daaraan, in samenwerking met particulier initiatief, overheid en overige instanties, uitvoering te geven.</i>
Contact50 <i>Contact50 is de Seniorenvereniging Udenhout Biezenmortel. We richten ons in eerste instantie op alle inwoners van Udenhout vanaf ongeveer 50 jaar. Contact50 gaat zoveel mogelijk deelnemen aan projecten die van belang zijn voor alle senioren in Udenhout. Dit zijn projecten, waarin verschillende partijen deelnemen. Zo zit Contact50 momenteel aan tafel met de gemeente Tilburg, de dorpsraad, Energie Coöperatie Udenhout in het kader van de het behalen van gestelde klimaatdoelen.</i>
TBV Wonen <i>TBV wonen is een middelgrote corporatie en heeft ongeveer 9000 woningen in Tilburg, Berkel-Enschot, Udenhout, Biezenmortel, Helvoirt en Haaren. Waarvan in Udenhout ruim 700 huurwoningen. In 1916 werd de Tilburgsche Bouwvereniging (TBV) opgericht door textielabrikanten. Toen ging het vooral om het bouwen van huizen. Dat is nog steeds belangrijk, maar zoals gezegd: het gaat om meer dan alleen stenen. Wij hebben ook een sociale taak. Daarom doen we veel moeite om onze wijken leefbaar, duurzaam en veilig te houden en is het doel dat onze woningen zo betaalbaar mogelijk zijn en kiezen wij ervoor om vooral mensen te helpen die onze hulp goed kunnen gebruiken.</i>

Stakeholders

Ondernemersvereniging Udenhout

Ons dorp is rijkelijk gevuld met winkels en horeca, tevens zijn we royaal voorzien van een diversiteit aan ondernemers zoals schilders, loodgieters, garagebedrijven etc. Samen vormen wij Ondernemers Vereniging Udenhout. Buro Joep zal als contactpersoon fungeren om de achterban te informeren en betrekken.

Klankbordgroep bewoners

Vanaf fase 2 is het idee om met een klankbordgroep bestaande uit Udenhoutse inwoners te gaan werken. De bewoners zijn natuurlijk één van de belangrijkste stakeholders, omdat het aardgasvrij maken van het dorp voor hen allemaal iets gaat betekenen. Uiteindelijk zullen er aanpassingen aan hun woningen gedaan moeten worden om aangesloten te worden op het nieuwe duurzame warmtesysteem.

Kreitemolen Vitaal

Bedrijventerrein Kreitemolen is zo'n 30 hectare groot en het is de thuisbasis voor ongeveer 100 bedrijven. Dit zijn voornamelijk mkb'ers en familiebedrijven in verschillende sectoren. Dagelijks rijden er zo'n 1600 werknemers dagelijks het terrein op om naar hun werk te gaan. Kreitemolen Vitaal bestaat uit een 3-koppig bestuur en parkmanagement. Parkmanagement is geen organisatie of een persoon. Parkmanagement is vooral een manier van organiseren. Het is een middel voor ondernemers en gemeenten om samen de kwaliteit van de bedrijventerreinen te verbeteren en te behouden, een gezamenlijk belang. Parkmanagement is een instrument voor gemeenten en ondernemers om samen te werken aan een veilige en representatieve werklocatie.

Parkmanagement Kreitemolen Vitaal heeft een bestuur bestaande uit ondernemers die gevestigd zijn op de bedrijventerreinen. De doelstelling is het creëren van een aantrekkelijk en toekomstbestendig vestigings- en ondernemingsklimaat op bedrijventerrein Kreitemolen.

Er zijn nog meer partijen in het dorp die we mogelijk op een later moment benaderen en waar mogelijk/nodig betrekken bij het proces. Om een indicatie te geven van welke partijen dat zijn volgt hier een -niet uitputtende- opsomming: bewoners (huiseigenaren, VVE's en huurders), sportverenigingen, ContourdeTwern, Gemeentelijk vastgoed (intern).

Ook is er een aantal overkoepelende stakeholders die gemeente breed worden betrokken zoals: netbeheerder Enexis, Brabant Water, Waterschap de Dommel, Huurdersbelangenkoepel SBO, BORT. Indien nodig kan het zijn dat zo'n stakeholder aanschuift bij de WUPe Udenhout.

1.4 Inventarisatie van koppelkansen

We hebben de koppelkansen in kaart gebracht en door middel van gesprekken met stakeholders en partners verkend wat de meerwaarde zou zijn van een integrale wijkaanpak – een wijkaanpak waarin we naast energietransitie ook andere actuele thema's meenemen. Daarvoor hebben we verschillende opgaven geïdentificeerd in deze wijk. Voor elke koppelkans hebben we bewust gekozen om deze wel of niet te koppelen aan de opgave van de energietransitie. Goed om te benoemen is dat we koppelkansen zien als kansen om mee te nemen of te combineren, maar dat we deze niet afhankelijk willen maken van elkaar.

De koppelkansen zijn opgesplitst in de thema's:

- **Energietransitie (tabel 2):** welke projecten spelen er vanuit de gemeente in de energietransitie in Udenhout en zijn er landelijke thema's die we kunnen koppelen.
- **Fysiek (tabel 3):** we bekijken de koppelkansen die spelen in het fysieke domein ofwel in de ruimtelijke en stedelijke ontwikkeling.
- **Sociaal (tabel 4):** we bekijken de thema's uit het sociale domein. We kijken naar de karakteristieken van het dorp en haar sociale uitdagingen.

In fase 2 gaan we een uitgebreidere gebiedsanalyse doen, waarin ook een dorpspaspoort wordt opgeleverd. In deze fase worden mogelijk nog meer koppelkansen zichtbaar. Samen met genoemde stakeholders wordt dan overwogen deze wel/niet te koppelen aan de opgave van de energietransitie. Onderstaande tabellen laten zien welke koppelkansen er zijn, of er gekozen is om ze mee te nemen in deze wijkaanpak of niet en waarom.

Tabel 2: koppelkansen energietransitie

Koppelkans energietransitie	Koppelen	Reden
Green Deal Udenhout	Ja	De Green Deal Udenhout is een belangrijke stakeholder in het WUPe proces. De Green Deal vertegenwoordigt een aantal partijen: ECU, TBV wonen, Dorpsraad en contact50. Deze partijen worden ook los betrokken.
Werkgroep Warmtetransitie ECU	Ja	ECU is stevig vertegenwoordigd in de werkgroep met een aantal leden van de werkgroep warmtetransitie. Het onderwerp aardgasvrij sluit naadloos aan bij deze werkgroep binnen het ECU.
Energiearmoede	Ja	Een belangrijk uitgangspunt van de nieuwe energievoorziening, is dat deze voor iedereen haal- en betaalbaar is. Voor deze doelgroep zijn daar mogelijk aanvullende zaken voor nodig.

Tabel 3: koppelkansen fysieke thema's

Koppelkans fysiek	Koppelen	Reden
Oostflank	Ja	In de Oostflank willen betrokken gemeentes in de periode tot 2040 het landschap, de natuur en lokale economie versterken, de bereikbaarheid verbeteren en circa 5.000 woningen bouwen. Nieuw te bouwen woningen zijn aardgasvrij. De energievoorziening die daarvoor nodig is biedt mogelijkheden voor de bestaande bouw.
Ruimtelijk Gebiedsperspectief Udenhout	Ja	Vanuit het koersdocument Oostflank wordt er een Ruimtelijk Gebiedsperspectief Udenhout opgesteld om verdichtingskansen in het centrum en het lint nader in beeld te brengen. In dat kader wordt ook onderzocht hoe een goede, aantrekkelijke dorpskern met voldoende ontmoetingsmogelijkheden gerealiseerd kan worden. Dit gebeurt in participatie met inwoners van Udenhout. Het projectteam ziet hier koppelkansen in het participatieproces.
Gebiedsvisie Tilburg 2050	Ja	In het Akkoord Meer voor Elkaar 2022-2026 staat de afspraak dat we een toekomstvisie voor Tilburg in 2050 maken. Wij dagen inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en (professionele) partners uit om met nieuwe inzichten en ideeën te komen over Tilburg in de toekomst. Alle nieuwe inzichten, ideeën en reacties gebruiken wij om de toekomstvisie voor Tilburg in 2050 te maken en te verrijken. Het projectteam haakt zoveel mogelijk aan op de communicatie van Tilburg 2050 om overlap aan opgehaalde informatie bij inwoners te voorkomen.
Toekomstige elektriciteitsvraag mobiliteit	Ja	Er is een Mobiliteitsaanpak Tilburg: samen op weg naar 2040 opgesteld in 2016. Deze geeft nog onvoldoende antwoord op de toekomstige elektriciteitsvraag m.b.t. mobiliteit. Daarom wordt er een aanvullende mobiliteitsvisie opgesteld om de kans op toekomstige netcongestie te voorkomen. Met deze WUPe wordt rekening gehouden met de

Koppelkans fysiek	Koppelen	Reden
		toekomstige elektriciteitsvraag en eventuele gevolgen die dit heeft voor het elektriciteitsnet.
Meerjarenplan onderhoud openbare ruimte (MJP)	Ja	Na het vaststellen van het wijkuitvoeringsplan worden plannen gemaakt voor de uitvoering. In de uitvoering moet rekening gehouden worden met het MJP programma en omgekeerd.
Nieuw NS Station	Nee	Deel van het project Oostflank. We staan hier als WUPe Udenhout los van maar blijven wel op de hoogte van de ontwikkelingen en de gevolgen hiervan voor Udenhout.
Herontwikkeling Vincentius	Nee	Nieuwbouw wordt aardgasvrij gebouwd, dus er is geen extra koppeling tussen de ontwikkeling en WUPe noodzakelijk. Wel kan de aardgasvrije oplossing voor deze herontwikkeling inspiratie bieden voor toekomstige oplossingen in Udenhout.
Ontwikkeling openluchtbad De Groene Wellen	Nee	De gemeente Tilburg onderzoekt momenteel hoe de exploitatie van openluchtzwembad De Groene Wellen in Udenhout eruit gaat zien. In latere fasen kan gekeken worden of een technische koppelkans is met de verduurzaming van het zwembad.

Tabel 4: koppelkansen sociale thema's

Koppelkans sociaal	Koppelen	Reden
Benutten van de sociale cohesie en het dorps karakter	Ja	De grote sociale cohesie in het dorp Udenhout is van groot belang in deze WUPe. Udenhout heeft een groot verenigingsleven en een hoog gehalte 'ons kent ons'. Dit helpt in het bereiken van de inwoners. In de samenwerkingsafspraken gaan we hier dieper op in.
Tegengaan van vergrijzing in het dorp	Nee	Udenhout vergrijsd. Steeds meer jongeren verlaten het dorp, mensen worden steeds ouder en blijven langer thuis wonen. Dit kunnen we niet veranderen met een alternatieve warmteoplossing voor Udenhout.

Als zich nieuwe koppelkansen voordoen, bepalen we aan de hand van onderstaande vragen of ze belangrijk genoeg zijn om mee te nemen in deze wijkaanpak:

1. In hoeverre draagt het verbinden van deze opgave bij aan het enthousiasme van bewoners?
2. Vertraagt of versnelt deze opgave het uitvoeringstempo?
3. Kan met deze opgave politiek winst behaald worden?
4. Kan met deze opgave en doorbraak gerealiseerd worden in een complex dossier?
5. Wat zijn de kosten van deze opgave en past dat binnen de voorwaarden?

2 Hoofdstuk 2 | Organisatie

Nu we weten aan welke opgaven we gaan werken en met welk verhaal, is het zaak om een hiervoor passende organisatie in te richten.

De organisatie bestaat uit een projectteam en een werkgroep. Het projectteam bestaat uit verschillende functies vanuit de gemeente Tilburg en neemt de leiding over het proces om het wijkuitvoeringsplan op te stellen. De werkgroep bestaat uit verschillende georganiseerde stakeholders uit Udenhout. Hiervoor bepaalt de gemeente voor zichzelf hoe zij haar regierol wil invullen en bepalen overige stakeholders ook welke rol zij gedurende het proces aannemen. De betrokken partijen maken ook onderling afspraken over hoe de samenwerking er in de praktijk uitziet.

2.1 Regierol van de gemeente in het wijkuitvoeringsplan

De gemeente heeft vanuit het Rijk de regierol gekregen voor het uitvoeren van wijkgerichte aanpakken. Wij kunnen als gemeente bepalen hoe we die regierol in de WUPe willen invullen. Er zijn verschillende regierollen in de energietransitie op verschillende vlakken. Hieronder leggen we deze kort uit. Uiteindelijk gaat het in deze startnotitie alleen over de regierol m.b.t. de samenwerking met de georganiseerde stakeholders en bewoners in het wijkuitvoeringsplan.

2.1.1 Uitleg regierollen van de gemeente in de warmtetransitie

In 2019 is het Klimaatakkoord gesloten. Daarin is afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatneutraal moet zijn en dat gebouwen niet meer met fossiele brandstoffen verwarmd worden. De gemeente speelt een belangrijke regierol in de warmtetransitie. Daarom heeft de gemeente in 2021 met de Transitievisie Warmte een plan gemaakt voor duurzame verwarming in de stad en dorpen. We gaan nu aan de slag met plannen voor elke wijk.

Er komt ook nieuwe wetgeving die de regierol van gemeenten in de warmtetransitie ondersteunt. De Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) geeft gemeenten de mogelijkheid om gebieden aan te wijzen die op termijn overgaan op duurzame warmte en waar de levering van aardgas stopt. De Wet collectieve warmte (Wcw) bepaalt dat de gemeente toestemming moet geven voor het leveren van warmte. Hiermee kan de gemeente ook gebieden aanwijzen waar een warmtebedrijf actief mag worden.

De regierol in het kader van opstellen van het wijkuitvoeringsplan Udenhout bespreken we hieronder.

2.1.2 Regierol van de gemeente in WUPe Udenhout

Wij kiezen voor de wijkaanpak in Udenhout om als gemeente aan de lat te staan voor het coördineren, organiseren en faciliteren van alles wat er nodig is om tot een wijkuitvoeringsplan te komen. Wij noemen dit de rol van *samenwerkende overheid*. Dit betekent dat de gemeente niet alles zelf doet. In overleg met de stakeholders worden bepaalde rollen en taken verdeeld of juist extern belegd, afhankelijk van wat er nodig is en waar de kennis en kunde aanwezig is. Zo maken we samen met de stakeholders uit Udenhout het wijkuitvoeringsplan.

De hoge mate van sociale cohesie in het dorp en sterke betrokkenheid bij de energietransitie van onze stakeholders, leent zich uitermate voor het nemen van de samenwerkende regierol. Verderop in het proces werken we dan ook samen toe naar een Plan van Aanpak waarbij we de samenwerking nader vastleggen in een samenwerkingsovereenkomst.

2.2 Betrokken partijen bij deze wijkaanpak en samenwerkingsafspraken

De energietransitie is complex, er bestaat geen eenduidige beste oplossing. Door verschillende perspectieven te verenigen kun je als projectteam tot een passende aanpak komen.

In hoofdstuk 1 hebben we een verkenning gedaan naar stakeholders en belangrijke partijen uit het dorp Udenhout. We hebben samen met hen besproken vanuit welk onderwerp en belang zij aansluiten bij deze wijkaanpak en hoe onze samenwerking er in grote lijnen uit kan zien. De belangrijkste stakeholders voor dit moment vormen samen de werkgroep, zie tabel 5. Daarnaast hebben we ook gekeken naar welke partijen gemeente overkoepelend betrokken moeten zijn bij de wijkaanpakken. Hiervoor wordt een gemeente-brede samenwerking opgezet en deze zullen niet betrokken worden per wijkuitvoeringsplan.

Tabel 5: samenstelling huidige werkgroep

Stakeholders in de werkgroep
Stichting Green Deal Udenhout (GDU)
Energiecoöperatie Udenhout (ECU) Werkgroep Warmtetransitie
Dorpsraad Udenhout
Contact50
TBV Wonen
Ondernemersvereniging Udenhout (OVU)

Kreitenmolen Vitaal heeft aangegeven op dit moment nog geen actieve rol te willen nemen in de werkgroep, maar wil wel op de hoogte gehouden worden. Tiwos heeft aangegeven op de hoogte te willen blijven, maar geen actieve rol te willen hebben in de werkgroep.

2.2.1 Wijze van samenwerken en samenwerkingsafspraken

Niet bij elke stakeholder is dezelfde technische, juridische en/of financiële kennis aanwezig om een inhoudelijke bijdrage te kunnen leveren aan die onderwerpen. In het samenwerken maken we onderscheid in een aantal onderwerpen waarin de stakeholders een rol zullen hebben:

- **Participatie met inwoners:** informeren van inwoners, raadplegen, adviseren, coproduceren, meebeslissen en/of zelf organiseren;
  - **Techniek en financiering:** technische en financieel haalbare warmte-oplossing, businesscase, gebouw-gebonden maatregelen, haal- en betaalbaarheid gebruikers;
  - **Juridisch:** wet- en regelgeving, oprichting warmtebedrijf, oprichten warmtegemeenschap;
- Het toetsen op begrijpelijkheid van de aangeleverde inhoudelijke stukken wordt in ieder geval altijd gedaan door de betrokken stakeholders, met als doel dat de informatie voor iedereen begrijpelijk is.

2.2.2 Samenwerkingsafspraken met de werkgroep

Hieronder staan de samenwerkingsafspraken die we samen met de werkgroep gemaakt hebben:

1. Het projectteam van de gemeente is in de lead. Zij verzorgen en faciliteren de samenwerking door het inplannen van overleggen en alles wat daarbij hoort;
2. Het projectteam van de gemeente is verantwoordelijk voor de inhoudelijke inbreng (Techniek, Financiering en Juridisch) die nodig is om een fase goed af te ronden;
3. De werkgroep leest de opgeleverde producten tegen en voorziet deze van feedback voordat deze gepubliceerd worden. Elke stakeholder doet dit vanuit zijn/haar eigen perspectief, kennis- en kunde;
4. Overlegstructuur projectteam en werkgroep: 1x per 6 weken
5. Per fase van het proces WUPe wordt opnieuw bekeken wat ieders rol is en of er nog nieuwe stakeholders aan de werkgroep moet worden toegevoegd;
6. Informatievoorziening door frequente updates: nieuwsbrieven, update webpagina duurzamer Tilburg.nl, wijkbladen inzetten, websites en sociale media van de aangesloten stakeholders en de Gemeente Tilburg inzetten. Met als doel om betrokken partijen en inwoners bekend te maken met het proces van de wijkuitvoeringsplannen.

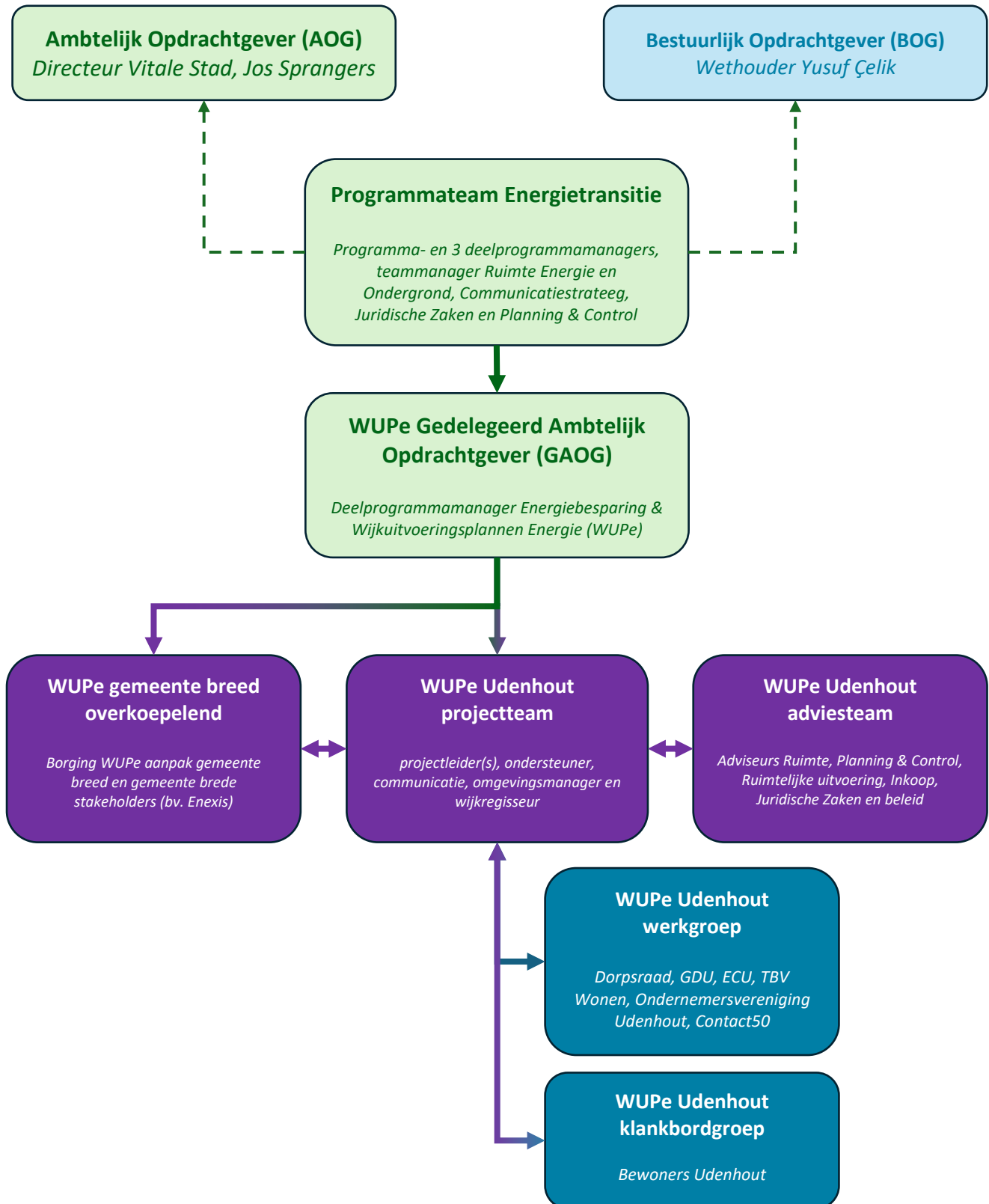
NB. Daarnaast heeft de werkgroep de nadrukkelijke wens neergelegd om onafhankelijk advies in te winnen, een soort second opinion. Met name bij de uitkomst van de scenariostudie. Verzoek is dat de gemeente hier dan ook in faciliteert.

Omdat wij dit op dit moment niet toe kunnen zeggen nemen we dit in deze startnotitie op als nadrukkelijke wens, zodat duidelijk is dat dit onderwerp op tafel ligt en samen besproken is.

2.2.3 Projectorganisatie wijkuitvoeringsplan

In de samenwerking vinden we het belangrijk om transparant te zijn en daarmee inzicht te geven in onze eigen organisatie.

2.2.4 Besluitvorming en mandaat

De kaders waarover meegedacht en beslist kan en mag worden door georganiseerde stakeholders en inwoners worden in het participatieplan in fase 2 verder besproken. De exacte kaders zijn op dit moment nog niet duidelijk en afhankelijk van het onderwerp kan het zijn dat hierover een bestuurlijk besluit moet worden genomen. Het gemeentelijke projectteam zal dit proces dan begeleiden.

In het verdere proces om tot een WUPe te komen is zoals eerder genoemd geen bestuurlijke besluitvorming nodig, tot aan de vaststelling van het wijkuitvoeringsplan. Besluitvorming over uit te besteden opdrachten worden ambtelijk genomen door de Gedelegeerd Ambtelijk Opdrachtgever (GAOG) of het Programmteam Energietransitie (PTE).

De wethouder, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad worden met regelmaat geïnformeerd over de stand van zaken rondom de wijkuitvoeringsplannen.

3 Hoofdstuk 3 | Opstellen wijkuitvoeringsplan

Na het opzetten van een organisatievorm volgt het nadenken over de uitvoering, het opstellen van het wijkuitvoeringsplan. Vanzelfsprekend is dat een langdurend proces waarin nog heel veel keuzes te maken zijn. Een deel van wat op ons af zal komen is nu nog onvoorzien.

In dit hoofdstuk behandelen we de randvoorwaarden, doelstellingen en belangen voor het wijkuitvoeringsplan Udenhout. Vervolgens zetten we een grove tijdlijn uiteen en als laatste maken we een eerste opzet voor een communicatieplan.

3.1 Randvoorwaarden en kaders voor het slagen van de wijkaanpak

Nu duidelijk is welke partijen betrokken zijn en we weten welke thema's en koppelkansen belangrijk zijn, gaan we kijken naar de belangrijkste randvoorwaarden en kaders voor deze integrale wijkaanpak. Deze zijn nog niet volledig ingevuld, omdat deze in de volgende fasen aan bod komen.

Randvoorwaarden, kaders en uitgangspunten

- a. Gebiedsomvang: scope van het gebied
- b. Gebouwtypen: -
- c. Mogelijke technische oplossingen: -
- d. Beschikbaar budget
- e. Afhankelijk van landelijke wetgeving rondom warmtevoorzieningen: zoals de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de Wet collectieve warmte (Wcw)
- f. We houden rekening met flora & fauna opgave (Wet natuurbescherming). Hiervoor is binnen de gemeente en apart project gestart welke zich gaat focussen op het opzetten van een uniforme SMP aanpak in de WUPe's.
- g. De op te leveren producten uit het WUPe proces moeten voldoen aan de eisen van de Omgevingswet.
- h. We houden ons -zo veel als mogelijk- aan gemeentelijk participatie- en communicatiebeleid: alle relevante stakeholders worden tijdig betrokken en zijn, voor zover de beleidsruimte er is, in de gelegenheid om -naar eigen inzicht- te kunnen participeren.
- i. We houden rekening met de verschillende doelgroepen in de wijk en benaderen deze waar nodig op maat met een voor deze doelgroep toegespitste aanpak.
- j. We hanteren een transparant proces: stakeholders weten op welke manier hun inbreng is afgewogen en wel/niet meegenomen.
- k. De gemeente is, in ieder geval in de fase 1 t/m 3, leidend in de communicatie maar we gebruiken graag de netwerken van onze stakeholders. In latere fasen wordt de gewenste rol afgestemd met de stakeholders.
- l. We maken duidelijke afspraken met partijen en stakeholders over de samenwerking, dit geldt ook voor partijen welke nu nog niet geïdentificeerd zijn maar bijvoorbeeld in een latere fasen aanhaken.
- m. We zijn ons bewust van het gegeven dat we onderhevig zijn aan een aantal risico's die buiten de invloedssfeer van de gemeente vallen: extreme prijsstijgingen, wijzigingen in prioriteiten gemeenteraad, landelijke onzekerheid over beschikbaarheid en toekenning subsidies.

3.2 Doelstellingen en belangen binnen het wijkuitvoeringsplan Udenhout

Bij het opstellen van een WUPe houden we rekening met sociale en technische aspecten. We identificeren twee verschillende sporen in het proces van het Wijkuitvoeringsplan Udenhout: sociaal-maatschappelijk en technisch-economisch. Deze sporen bieden inzicht in de perspectieven en belangen van de verschillende belanghebbenden die onderdeel zijn van de wijkaanpak. Gedurende het hele proces hebben we aandacht voor beide sporen.

3.2.1 Sociaal-maatschappelijk spoor

Binnen het sociaal-maatschappelijke spoor in de wijkaanpak zijn drie aspecten van belang:

1. **Bewoners doen mee:** De wensen, belangen en perspectieven van de bewoners worden zorgvuldig meegenomen in de wijkaanpak. Bestaande netwerken en structuren binnen de wijk worden benut. Bewoners en bewonersinitiatieven worden betrokken in het proces en krijgen de ruimte om een rol te spelen in de wijkaanpak.
2. **Zakelijke vastgoedeigenaren doen mee:** De belangen en perspectieven van woningcorporaties, particuliere verhuurders en eigenaren van utiliteitsbouw worden meegenomen in de wijkaanpak. De mate van het bezit in de wijk en energievraag maken dat zakelijke vastgoedeigenaren meer of juist minder betrokken zijn in het proces.
3. **Besluitvorming over de uiteindelijke WUPe verloopt zorgvuldig en transparant:** De perspectieven en belangen van alle belanghebbenden worden zorgvuldig meegenomen in het besluitvormingsproces. Het besluitvormingsproces verloopt transparant en het is duidelijk op basis waarvan en door wie besloten wordt. Belanghebbenden worden frequent op de hoogte gehouden. De ruimte die belanghebbenden krijgen om inspraak te hebben op de besluitvorming wordt later in het proces nog vastgesteld.

3.2.2 Technisch-economisch spoor

Binnen het technisch-economische spoor in een wijkaanpak zijn drie aspecten van belang:

1. **Overstap is betaalbaar en financierbaar:** Alle belanghebbenden, waaronder bewoners, zakelijke vastgoedeigenaren en de gemeente, kunnen de maatregelen die nodig zijn voor een duurzame woning of wijk betalen dan wel financieren.
2. **Verduurzamingsmogelijkheden per woningtype:** Iedere wijk, straat en gebouw is anders. Afhankelijk van de gekozen warmteoplossing brengen we de benodigde verduurzamingsmaatregelen per woningtype in kaart.
3. **Ergienetwerk is betrouwbaar en fossielvrij:** Het energienetwerk levert de benodigde warmte en elektriciteit aan de wijk. Vraag en aanbod sluiten op elkaar aan en alle energie is fossielvrij.

3.2.3 Doelgroepen aanpak

Verschillende doelgroepen in het dorp hebben ook een aantal belangen. Gemeente breed stellen we daarvoor een doelgroepen aanpak op. Hieronder inventariseren we de belangen van die doelgroepen, om vervolgens te benoemen welke kansen en risico's we daarin herkennen. Onderstaande belangen kunnen gedurende het proces nog worden aangevuld in gesprekken met de verschillende doelgroepen. In tabel 6 zijn de verschillende doelgroepen en hun belangen benoemd.

Tabel 6: belang per doelgroep

Doelgroep	Belang in de wijkaanpak
Eigenaar bewoners	Er zijn grote verschillen tussen de type bewoners in de verschillende buurten. Woningeigenaren moeten, om de overstap naar aardgasvrij-klaar te maken willen en kunnen. Zij moeten dus een voldoende aantrekkelijk handelingsperspectief hebben.
Huurders	We maken onderscheid tussen particuliere huurders en huurders in een woningcorporatie. Huurders zijn niet zelf verantwoordelijk voor de realisatie van de warmteoplossing. Zij merken hier natuurlijk wel veel van en hebben ook bepaalde rechten. Gebouweigenaren vertegenwoordigen de belangen van hun huurders evenals huurderorganisaties. Betaalbaarheid van de gekozen oplossing wordt als belangrijk gezien.
Vereniging van eigenaren (VvE's)	VvE's besluiten gezamenlijk over werkzaamheden aan gemeenschappelijke delen van het gebouw. Ze vertegenwoordigen de belangen van de bewoners.
Utiliteitsbouw en gebouweigenaren	Gebouweigenaren van utiliteiten hebben verplichtingen om het bezit te verduurzamen. Ze moeten aan dezelfde eisen voldoen als andere gebouweigenaren zoals de woningcorporaties. Mogelijk zijn ze verplicht om te voldoen aan minimaal EP-label C als het een kantoor betreft, deze verplichting is reeds afdwingbaar. Als het geen kantoor betreft hebben ze dezelfde doelstelling om CO2-neutraal te zijn voor 2050.
Ondernemers (incl. MKB)	De belangen zijn uiteenlopend bij deze doelgroep en afhankelijk van de situatie. Afhankelijk of ze gebouweigenaar zijn dienen ze wel of niet erkende verduurzamingsmaatregelen uit te laten voeren. Indien ze geen gebouweigenaar zijn de ondernemers afhankelijk van de verhuurder. Het grootste belang hebben ze erbij dat de energierekening omlaag gaat of tenminste gelijk blijft. Of de bedrijfsvoering afhankelijk is van aardgas is tevens van belang voor deze doelgroep.
Bewonersinitiatieven	Wanneer bewoners van een wijk of buurt zich verenigen om samen een maatschappelijk doel te realiseren noemen we dat een bewonersinitiatief. Alle bewonersinitiatieven beginnen vanuit een intrinsieke motivatie en lokaal enthousiasme. Ze variëren sterk in vorm en organisatiegraad. Bewonersinitiatieven kunnen stevig bijdragen aan aardgasvrij. Zij kunnen zorgen voor draagvlak en zijn vaak belangrijke uitvoeringspartners.

3.2.4 Kansen en risico's

Gegeven deze belangen en de kernopgaven van het dorp Udenhout, zien we de volgende kansen:

- We betrekken bewoners en bewonersinitiatieven, zoals Green Deal Udenhout en Energiecoöperatie Udenhout, intensief bij het opstellen van het Wijkuitvoeringsplan Udenhout. Zo zorgen we ervoor dat bewoners meedoen, versterken we het (vrijwilligers)netwerk en werken we samen aan de wens om te steven naar lokaal eigenaarschap in een duurzame warmteoplossing. We geven hierbij bewust een deel van de regie uit handen door actief samen te werken.
- Er zijn in Udenhout veel ondernemers, welke verenigd zijn in Ondernemersvereniging Udenhout. We streven naar een passend renovatieaanbod voor alle huidige aardgas gebruikers. We werken zo veel mogelijk samen met de huidige netwerken en verenigingen om

alle gebruikers te bereiken. Het hoge gehalte verenigingsleven van Udenhout, evenals het sterke vrijwilligersnetwerk, proberen we hiervoor optimaal in te zetten.

Deze thema's geven we hoge prioriteit in onze aanpak.

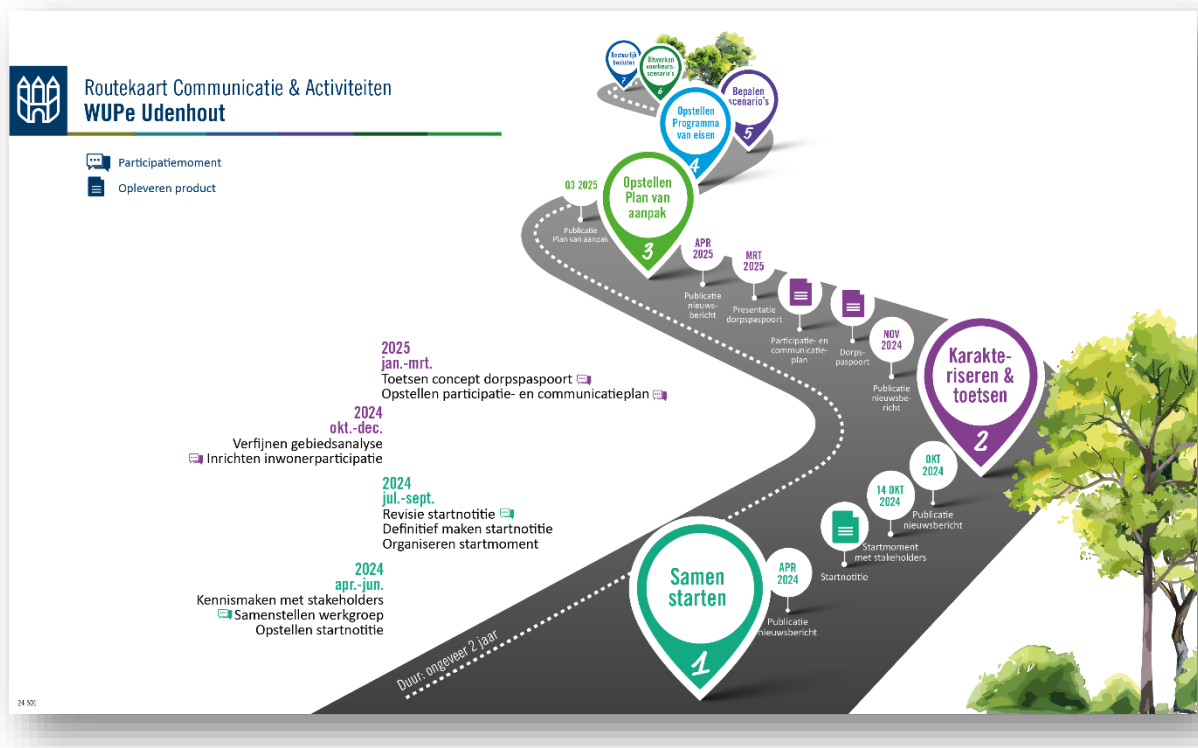
En ook de volgende risico's:

- Udenhout is één van de eerste gebieden waarmee gestart wordt met deze procesaanpak. Die is op dit moment nog niet volledig uitgewerkt en zal tijdens het proces op bepaalde punten nog aangepast worden. Dit betekent dat we ook zullen gaan leren en hierdoor soms vertraging op lopen. Het andere risico is dat we mogelijk zaken moeten repareren die in een eerdere fase nog niet volledig waren. De gemeente zal hierover open en transparant communiceren richting de werkgroep, andere stakeholders en de Udenhoutse bewoners.
- We voorzien in de energietransitie een aantal koppelkansen (zie hoofdstuk 1.4) in Udenhout. Risico is dat koppelkansen afhankelijk gemaakt worden van elkaar wat voor vertraging in het proces zorgt;
- Er wordt veel samengewerkt en genetwerkt in Udenhout. Ook de gemeente Tilburg vraagt veel van deze bestaande netwerken. We voorzien een risico dat partijen in deze wijkaanpak, evenals de reguliere bewoners, overvraagd worden. We proberen daarom zo veel mogelijk de participatie van verschillende gemeentelijke projecten aan elkaar te koppelen en samen op te trekken;
- Verduurzaming van 200 TBV-woningen staat op de planning om te starten vanaf 2025, maar de nieuwe energievoorziening voor Udenhout is dan nog niet duidelijk. Risico is dat de verduurzamingsstap onvoldoende blijkt aan te sluiten bij de nieuwe energievoorziening;
- Behoud van dorps karakter door verduurzaming van de woningen en panden;
- Onvoldoende financiering en subsidies beschikbaar voor de verduurzaming van met name het MKB;
- Ook bij de ondernemers in het dorp vindt vergrijzing plaats en is er niet altijd opvolging in beeld. Dit zou ertoe kunnen leiden dat voor een aantal ondernemers deze transitie een te grote investering is en deze 'vroegtijdig' stoppen met hun onderneming. Hierdoor kunnen mogelijk ondernemingen verdwijnen uit Udenhout.
- Laag tempo – verslappen urgentie – verlies aan draagvlak; De doorlooptijd van WUPe Udenhout is relatief lang (ca. 2 jaar) waardoor de urgentie kan verslappen en er verlies aan draagvlak ontstaat. Het is daarom belangrijk dat naast de lange-termijn plannen ook voor de korte termijn praktische activiteiten worden georganiseerd. Hiervoor moet (operationele) aandacht en budget beschikbaar zijn.
- Kennis/ervaringsachterstand werkgroep leden. Voor Udenhout en Tilburg is dit een uniek project waar nog weinig/geen ervaring mee is opgedaan. Indien kennis/ervaringsachterstand een probleem vormt is het goed om gerichte kennis in te kunnen huren in de vorm van een onafhankelijk consultant/kennisbron. Hiervoor is budget noodzakelijk. Voorstel is om dit mee te nemen in de financiële kaders.
- Rekening houden met het project voor de aanleg van De Delta Rhine Corridor.

3.3 Communicatieplan en tijdslijn

Omdat we het proces gefaseerd aanpakken, schetsen we een tijdslijn van de verschillende fasen. Deze tijdslijn geeft slechts een inschatting van het proces en de momenten waarop we met verschillende stakeholders en bewoners gaan communiceren en welke activiteiten en oplevermomenten er gaan komen, zie afbeelding 3. Dit is tevens de basis van het communicatie- en participatieplan welke we in fase 2 van het proces -samen met de werkgroep- verder gaan uitwerken.

Afbeelding 3: Routekaart Communicatie & Activiteiten (grote versie in bijlage 3)

Met het communicatieplan willen we betrokken partijen stap voor stap bekend maken met het proces en de opgaven die daaraan verbonden zijn. We willen tijdig en met regelmaat informeren en samen kennis opbouwen voor het vervolg van het proces.

De werkgroep kan en wil een grote rol spelen in de communicatie richting de bewoners en ondernemers van het dorp. Dit sluit goed aan bij de wens van de gemeente met betrekking tot het communicatieplan.

4 Hoofdstuk 4 | Vervolg & reflectie

Hierboven heeft u gelezen wat onze aanpak is om het wijkuitvoeringsplan in het dorp Udenhout op te stellen. Dit is een eerste stap.

4.1 Het proces tot nu toe

We bevinden ons nu aan het eind van fase 1 | Samen starten. We hebben een eerste verkenning gedaan om te bekijken bij welke partijen energie zit om samen aan het opstellen van een WUPe te werken. We hebben koplopers en andere essentiële partijen bij elkaar gebracht en deze startnotitie geschreven. Terugkijkend op het proces tot nu toe hebben wij de volgende inzichten opgedaan:

- Udenhout is een dorp met een echt dorps karakter, hoog niveau sociale cohesie en groot verenigingsleven. Er heerst een echte 'ons kent ons' dynamiek. Dit kan ons sterk helpen in deze wijkaanpak.
- Een wijkuitvoeringsplan in een dorp is wel degelijk anders dan een wijkuitvoeringsplan in een reguliere wijk in Tilburg. Zowel op fysiek als op sociaal niveau.
- Als we als gemeente Tilburg actief willen samenwerken met belangrijke stakeholders, moeten we ook bereid zijn om een stukje van de regie uit handen te geven. Dit doen we graag, maar wel hand in hand met goede samenwerkingsafspraken.

In deze eerste fase van het proces hebben we een aantal activiteiten uitgevoerd. Onderstaande tabel geeft hiervan een overzicht. We sluiten deze fase af met een 'samen starten' moment. De startnotitie wordt gepresenteerd aan de stakeholders waarna de intentie wordt uitgesproken om samen dit wijkuitvoeringsplan op te gaan stellen.

Tabel 7: fase 1 samen starten

Product	Activiteit	Planning	Rolverdeling & proces
Stakeholdersanalyse			
	Algemene gebiedsanalyse	Apr 2024	Projectteam WUPe Udenhout in samenspraak met het gebiedsteam Udenhout
	Identificeren stakeholders	Apr 2024	Projectteam WUPe Udenhout in samenspraak met het gebiedsteam Udenhout
Werkgroep WUPe			
	Kennis maken met stakeholders	Apr - Jun 2024	Projectteam WUPe Udenhout plant afspraken in om kennis te maken met de stakeholders in het dorp om informatie op te halen. Gespreksleidraad gesprekken met stakeholders
	Samenstellen werkgroep	Mei – Jun 2024	Op basis van de opgehaalde informatie wordt de werkgroep met externe stakeholders ingericht.
Startnotitie			
	Opstellen	Mei - Jul 2024	Projectleiders WUPe Udenhout stellen de startnotitie op aan de hand van opgehaalde informatie en input van het projectteam.

Product	Activiteit	Planning	Rolverdeling & proces
	Reviseren	Jul - Aug 2024	We vragen van alle leden van het Projectteam en stakeholders uit de werkgroep van fase 1 om de startnotitie te lezen en feedback te geven op inhoud en leesbaarheid.
Startmoment			
	Organiseren	Jun - Sep 2024	Projectondersteuner organiseer in samenspraak met het projectteam en de stakeholders uit de werkgroep het 'samen starten' moment.
	Samen starten	14 Okt 2024	Een gepland moment in het dorp waar we samen met stakeholders uit de werkgroep commitment naar elkaar uitspreken om het proces te starten.

4.2 Doorkijk naar de volgende fasen

Hieronder maken we een doorkijk naar de volgende twee fasen.

4.2.1 Fase 2 | Karakteriseren en toetsen

Na het samen starten moment gaan we over naar fase 2 van het proces voor het opstellen van een WUPe voor Udenhout. In hoofdstuk 3 hebben we al een globale planning met een aantal activiteiten neergezet. In deze fase verfijnen we de analyse van het dorp en brengen we de wensen van en voor het gebied in kaart, kijken naar de gebouwen, de bewoners en hun woonwensen, de infrastructuur en de toekomstige plannen en opgaven voor het gebied. Op basis van de opgehaalde informatie maken we een communicatie- en participatieplan voor de vervolgstappen.

NB. De kaders waarover meegedacht en beslist kan en mag worden door stakeholders en inwoners, worden in het participatieplan verder uitgewerkt. Dit is op dit moment nog niet duidelijk.

Tabel 8: activiteitenplanning fase 2

Product fase 2	Activiteit	Planning	Rolverdeling & proces
Dorpspaspoort			
	Verdiepende gebiedsanalyse	Oktober – december 2024	Projectteam WUPe Udenhout haalt bestaande gegevens van het dorp op met ondersteuning van het gebiedsteam Resultaat: versie 1 gebiedsanalyse
	Toetsen gebiedsanalyse door werkgroep	Januari 2025	Klopt het beeld wat uit de gebiedsanalyse naar voren komt? Input ophalen bij de werkgroep en aanvullen. Resultaat: versie 2 gebiedsanalyse
	Versie 2 voorleggen aan klankbordgroep	Februari 2025	Klopt het beeld wat uit de gebiedsanalyse naar voren komt? Input ophalen bij de klankbordgroep en aanvullen. Resultaat: Voorlopig dorpspaspoort

Product fase 2	Activiteit	Planning	Rolverdeling & proces
	Aanvullende informatie ophalen bij inwoners	Maart 2025	Resterende vraagstukken en in kaart brengen en aanvullende woonwensen ophalen bij inwoners, bijvoorbeeld d.m.v. een enquête met keuzemogelijkheden.
	Terugkoppelen	Maart - april 2025	Dorpspaspoort (eindresultaat) toetsen bij inwoners
Communicatie- en participatieplan			
	Klankbordgroep samenstellen	December 2024	Bestaande uit ± 12 deelnemers (vaste stoelen voor stakeholders + inwoners)
	Kaders participatie vaststellen	December 2024	Projectteam WUPe Udenhout zal n.a.v. bestuurlijk besluit vaststellen waarover stakeholders kunnen en mogen meedenken.
	Ophalen informatie bij stakeholders in de wijk	Januari – maart 2025	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Waarover willen stakeholders meedenken? ▪ Wie willen we betrekken en wat is ieders wens/belang? ▪ Op welke momenten in het proces heeft participatie een meerwaarde? ▪ Welke werkvormen zijn passend? ▪ Hoe en wanneer willen inwoners geïnformeerd worden over het participatieproces ▪ Wat doen we met de opbrengst/ (verslaglegging en terugkoppeling) ▪ Hoe evalueer je het participatieproces?
	Vormgeven plan	Maart 2025	Projectteam WUPe Udenhout n.a.v. de verkregen input geeft invulling aan het plan.

4.2.2 Fase 3 | Opstellen Plan van Aanpak

In fase 3 stellen we een plan van aanpak op waarin alle vervolgvactiteiten staan omschreven. Dit plan maken we samen met de georganiseerde stakeholders. Zo stellen we samen een programma van eisen en het uitvoeren van toekomstige ontwikkelingen op. We maken concrete afspraken over ieders rol voor het vervolg en leggen deze vast in een samenwerkingsovereenkomst.

Deze fase ligt wat verder voor ons. We geven daarom alleen een globale planning van de activiteiten in deze fase.

Tabel 9: activiteitenplanning fase 3

Product fase 3	Activiteit	Planning	Rolverdeling & proces
Plan van aanpak			
	Doel-beschrijving proces	Q2 2025	Projectteam WUPe Udenhout stelt deze op en toetst deze bij de stakeholders.

Product fase 3	Activiteit	Planning	Rolverdeling & proces
	Activiteiten- overzicht	Q2 2025	Projectteam stelt in samenwerking met stakeholders o.a. een programma van eisen op voor het uitvoeren van een scenariostudie.
	Planning en begroting	Q2 2025	Projectteam WUPe Udenhout
	Organisatie	Q2 2025	Projectteam WUPe Udenhout heeft een organiserende en faciliterende rol.
Samenwerkingsovereenkomst			
	Rolverdeling uitwerken	Q2 2025	Alle stakeholders omschrijven hun rol en deze worden gezamenlijk besproken en afgewogen.
	Opstellen samenwerkings-overeenkomst	Q2 2025	Projectteam WUPe Udenhout n.a.v. gemaakte afspraken

4.3 Leeropgaven

We doorlopen het proces van het WUPe nu voor de eerste keer. We willen leren van het proces zodat we stappen, al dan niet gemeente breed, kunnen verbeteren.

We zijn gedreven om de komende periode meer te leren over de volgende zaken:

- Het dorp Udenhout en de wensen van de inwoners over een alternatieve warmteoplossing;
- De technische mogelijkheden voor een alternatieve, duurzame warmteoplossing en de gevolgen voor de woning- en gebouweigenaren;
- De mogelijkheden voor lokaal eigenaarschap in een duurzame warmteoplossing in Udenhout.

Bijlage 1: Begrippenlijst

Begrippen, definities en vakjargon uitgelegd om het voor iedereen begrijpelijk te maken.

Tabel 10: begrippenlijst

Begrip	Betekenis
Aardgasvrij	Wanneer je geen aardgas meer gebruikt voor de verwarming van je huis, warm water en/of koken.
Aardgasvrij-klaar	De maatregelen die nodig zijn om woningen klaar te maken voor de overstap naar aardgasvrij. Bijvoorbeeld isoleren, isolatieglas, aanpassen leidingwerk/meterkast.
Besluitvormingsproces	Het proces waarbij via verschillende stappen een besluit tot stand komt.
Dorpspaspoort	Het Dorpspaspoort is een infographic waarin data zijn opgenomen die helpen om inzicht te krijgen in de karakteristieken van het dorp. Denk hierbij aan woningtype, bouwjaar en demografische gegevens om tot een passende aardgasvrije oplossing te komen.
Draagvlak	Wederzijds aanvaardbare resultaten ¹ .
Duurzame energie	Energie die wordt opgewekt door gebruik te maken van natuurlijke bronnen zoals: zonne-energie, windenergie en aardwarmte
Energienetwerk	Een energienetwerk is een systeem van kabels en leidingen dat energie zoals elektriciteit, gas of warmte van de producent naar de gebruikers brengt.
Energietransitie	Energietransitie is de overgang van het gebruik van fossiele brandstoffen, zoals olie en gas, naar duurzame energiebronnen zoals wind, zon en aardwarmte.
Energievoorziening	Het proces van het produceren en leveren van energie, zoals elektriciteit, gas of warmte, aan huizen en bedrijven.
Energievraag	De hoeveelheid energie die je nodig hebt om een gebouw te verwarmen.
Fossielvrij	Gebruik maken van natuurlijke energiebronnen die altijd aanwezig zijn. Denk aan wind, zon en aardwarmte. Fossiele brandstoffen, zoals olie, gas of steenkool kun je niet steeds opnieuw gebruiken, dus raken op.
Gebiedsanalyse	Een onderzoek naar wat er in een gebied aanwezig is o.a. qua gebouwen, voorzieningen en de kwaliteit hiervan én waar nog behoefte aan is. Geeft een snel beeld van een gebied met feiten, ervaringen en meningen van inwoners.
Kernopgave	Een belangrijke taak waarmee de gemeente of een organisatie aan de slag gaat.
Klankbordgroep	Een groep bewoners of mensen namens lokale organisatie die meedenkt en de voortgang van een project volgt.
Klimaatneutraal	(Een warmteoplossing) Zonder negatief effect op het klimaat.
Koppelkansen	Andere kansen die te combineren zijn met het uitvoeren van het wijkuitvoeringsplan. Voorbeeld noemen.
Mobiliteitsvisie	Een plan over hoe we ons in de toekomst verplaatsen te voet, fiets, openbaar vervoer en auto.

¹ Kennisknooppunt Participatie (2020) Doelen van participatie. Den Haag: IenW. 4.

Begrip	Betekenis
Omgevingswet	Deze wet is op 1 januari 2024 in werking getreden en regelt alles voor de ruimte waarin we wonen, werken of ontspannen: de leefomgeving. Het heeft invloed op alles dat je buiten ziet, hoort en ruikt. De wet geldt voor alle Nederlandse inwoners, organisaties en bedrijven.
Participatie	Participatie is een proces waarbij (groepen) inwoner of organisaties betrokken zijn bij vraagstukken of beslissingen die hen aangaan ² .
Regierol	De verantwoordelijkheid voor een vorm van aansturen die is gericht op de afstemming van actoren, hun doelen en handelingen tot een min of meer samenhangend geheel, met het oog op een bepaald resultaat ³ .
Ruimtelijk gebiedsperspectief	Alle plannen en ideeën voor de toekomst van de ruimte in een bepaald gebied.
Sociale cohesie	De mate waarin (groepen) mensen zich met elkaar en met allerlei instituties verbonden voelen en dat ook in hun gedrag aan de dag leggen ⁴ .
Stakeholders	Personen of groepen die interesse, voordeel of nadeel hebben bij een project.
Transitievisie Warmte (TVW)	Een plan waarin op hoofdlijnen staat hoe we onze woningen en gebouwen in Tilburg op een meer duurzame manier gaan verwarmen en koelen; anders dan met aardgas. De gemeenteraad heeft dit plan in 2021 vastgesteld.
Warmtegemeenschap	Een warmtegemeenschap is een samenwerkingsverband waarin bewoners, vaak samen met de gemeente en andere partijen, gezamenlijk een lokaal warmtenet beheren en exploiteren. Dit betekent dat ze samen verantwoordelijk zijn voor de productie en distributie van warmte in hun buurt of wijk.
Warmtetransitie	De overgang van woningen en gebouwen verwarmen met aardgas naar een nieuwe, meer duurzame manier om woningen en gebouwen te verwarmen zonder aardgas.
Warmteoplossing	De manier waarop we woningen verwarmen en voor het warm water in huis zorgen. Voorbeelden: helemaal elektrisch (met een warmtepomp) of met een gezamenlijk warmtenet een netwerk van leidingen onder de grond waar warm (en koud) water doorheen stroomt.
Wijkgerichte aanpak	De aanpak waarmee we wijk voor wijk aan de slag gaan met de energievoorziening in de bestaande gebouwde omgeving. Ook voor de dorpen praten we van een wijkgerichte aanpak.
Wijkuitvoeringsplan	Een plan waarin staat hoe we stoppen met het gebruik van aardgas en wat een andere mogelijkheid is voor het verwarmen van de woningen en gebouwen in een wijk of dorp.
WUPe	Afkorting voor: wijkuitvoeringsplan voor de energievoorziening.

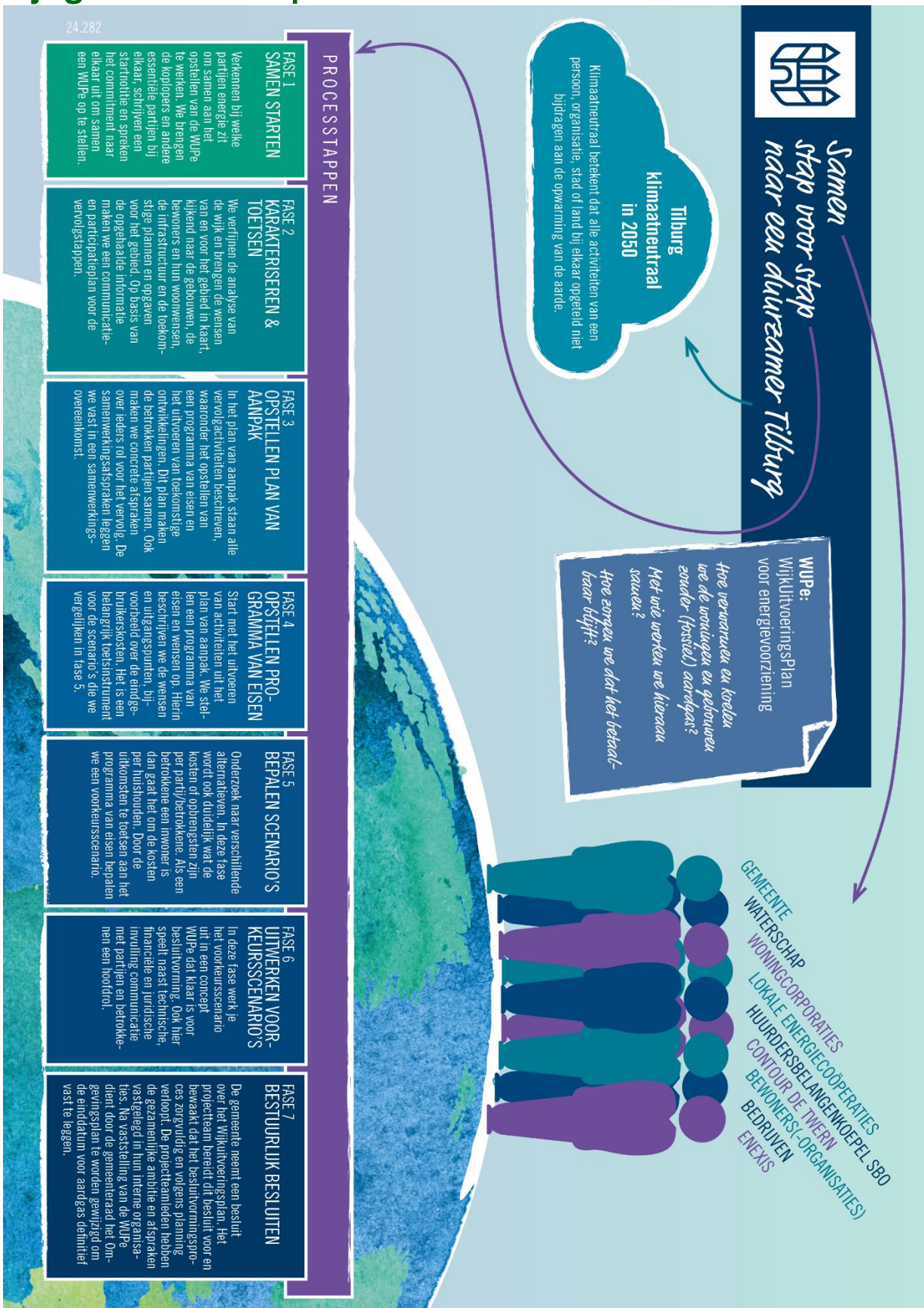
² Visser, V., Popering-Verkerk, J. van, Buuren, A. van. (2019). Onderbouwd ontwerpen aan participatieprocessen. Kennisbasis participatie in de fysieke leefomgeving. Rotterdam: GovernEUR|Erasmus Universiteit Rotterdam. 4.

³ Ministerie van BZK (2006) De gemeente als regisseur. Lokale daadkracht mobiliseren. Den Haag: BZK. 9.

⁴ Bakker, E. de, Thijssen, L. en Portegijs, W. (red.) (2023). Samenleving in beweging Diversiteit en sociale cohesie nader beschouwd. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. 32

Bijlage 2: Procesaankpak WUPe

Bijlage 3: Routekaart Communicatie & Activiteiten

24.501

Routekaart Communicatie & Activiteiten WUPe Udenhout

- Participatiemoment
- Opleveren product

